tas su kaulinėmis ornamentuotomis kriaunomis (2 pav.). Perkasos R dalyje situacija buvo kitokia – tirtas dujotiekio vamzdžio ir šulinių įrengimo metu perkastas gruntas. Šioje perkasos dalyje fiksuotas 7 cm storio juodas durpingas gruntas pasiektas tik Š pjūvyje nuo 2,65 m gylio. Perkastame grunte nuo 70 cm gylio atidengti mūrų fragmentai (3 pav.). Mūras sudarytas iš rusvos, rudos ir rausvos spalvos plytų, rištų kalkių skiediniu. Plytos 24,5x12x3,5; 25x12,5x4,5; 27x14,5x5 cm ir panašaus dydžio. Bendras atidengto pamato fragmento ilgis – 7,7 m, plotis – 4 m. Mūras apardytas XX a. per jį tiesiant dujotiekio vamzdį. Pamato fragmentas priskiriamas XVIII a. II pusėje–XIX a. I pusėje stovėjusiam pastatui. Fiksuoti du arkinės konstrukcijos pamatai. Įžemis perkasoje nepasiektas. Iš viso perkasoje 1 rasta 237 vienetai XVII–XIX a. radinių, kurių daugumą sudarė buitinės ir statybinės keramikos fragmentai.

Perkasa 2 formuota į R nuo perkasos 1, šaligatvio dalyje. Ji buvo 4,2–4,7 m ilgio ir 3,5–3,9 m pločio, bendro 17 m^2 ploto. Perkasa tirta iki 2,1–2,5 m gylio. Po betoninėmis plytelėmis fiksuotas 60–70 cm storio žvirgždo ir niveliacinio smėlio sluoksnis. Po juo iki pat tirto gylio glūdėjo pilkas gruntas su griuvenomis, kuriame nuo 1,5 m gylio atidengtas R–V kryptimi orientuotas dujotiekio vamzdis. Perkasoje archeologiškai vertingų kultūrinių sluoksnių ar struktūrų neaptikta, įžemis nepasiektas, fiksuoti XX a. sluoksniai, suformuoti dujotiekio įrengimo metu. Juose surinkta 16 XVII–XIX a. buitinės ir statybinės keramikos fragmentų.

1 Arsenalo Street

In 2022, detailed excavations were carried out at the site of the gas pipeline accident at 1 Arsenalo St. in Vilnius. Two trenches were excavated (Fig. 1). Trench 1 covered an area of 86 m^2 and Trench 2 was 17 m^2 in size. The total excavated area was 103 m^2. In Trench 1, an archaeological layer with finds from the 18th and 19th centuries was recorded at a depth of 0.5–1.6 m. An earlier layer, dating from the second half of the 17th to the 18th century, was recorded starting at a depth of 1.6 m and yielded finds typical of this period, including a knife fragment with ornamental bone scales (Fig. 2). At a depth of 70 cm and beyond, masonry fragments were uncovered, attributed to a building dating from the second half of the 18th century to the first half of the 19th century (Fig. 3). Trench 2 was excavated up to a depth of 2.5 m, and yielded only 20th-century fills deposited during the construction of the gas pipeline. The excavation yielded a total of 253 finds.

Dovydas Jovaišas

Bazilijonų gatvė 3

2022 m. spalį–2023 m. gegužę TO tęsė 2021 m. vykdytus archeologinius tyrimus Bazilijonų g. 3. Pagrindinis detaliųjų tyrimų tikslas buvo iki įžemio ištirti archeologinį sluoksnį, į įžemį įgilintus objektus, o numatomose inžinerinių tinklų įrengimo ir renovacijos vietose patikslinti ir nustatyti, ar iki numatomo projektinio statybos darbų gylio esama archeologijos vertybių, ar bus pasiektas archeologinio sluoksnio kraigas, ar esama galimų nekilnojamųjų vertingųjų savybių, archeologinių radinių. Archeologinių tyrimų metu sklype Bazilijonų g. 3, sklypo prieigose, Bazilijonų gatvės atkarpoje prie Aušros vartų, ištirta 11 skirtingo dydžio perkasų. Detaliųjų tyrimų metu ištirtas 774 m^2 plotas, o inžinerinių tinklų įrengimo ir renovacijos vietose žvalgytas 69 m^2 plotas.

Sklypo Bazilijonų g. 3 istorijos raida susijusi su už gynybinės Vilniaus sienos besiple-

1 pav. Bendras situacinis planas su pažymėtomis tyrimų vietomis: 1 – 1981 m. P. Tebelškis; 2 – 1983 m. G. Gendrėnas; 3 – 1983 m. V. Grišinas; 4 – 1984 m. V. Grišinas; 5 – 2003 m. R. Žukovskis; 6 – 2004 m. A. Vaicekauskas; 7 – 2010 m. L. Girlevičius; 8 – 2011 m. S. Aleksandravičius; 9 – 2013–2014 m. P. Vutkin; 10 – 2014 m. L. Kvizikevičius; 11 – 2015 m. P. Vutkin; 12 – 2019–2020 m. A. Kalėjus; 13 – 2021 m. T. Bajarūnas; 14 – 2022 m. tyrimų vieta. L. Gudonio brėž.

Fig. 1. General area plan, excavations by: 1 – P. Tebelškis in 1981; 2 – G. Gendrėnas in 1983; 3 –V. Grišinas in 1983; 4 – V. Grišinas in 1984; 5 – R. Žukovskis in 2003; 6 – A. Vaicekauskas in 2004; 7 – L. Girlevičius in 2010; 8 – S. Aleksandravičius in 2011; 9 – P. Vutkin in 2013–2014; 10 – L. Kvizikevičius in 2014; 11 – P. Vutkin in 2015; 12 – A. Kalėjus in 2019–2020; 13 – T. Bajarūnas in 2021; 14 – research place in 2022.

čiančio senojo miesto plėtra. XVI a. pastačius Vilniaus gynybinę sieną už miesto sienos likusi teritorija tapo tuometiniu Vilnius priemiesčiu. XV a. dabartinio Halės turgaus vietoje veikė arklių turgus, teritorijoje galbūt stovėjo ūkinės paskirties pastatai. Apie ankstyvesnį teritorijos užstatymą informacijos nėra. 1737 m. J. G. M. fon Fiurstenhofo sudarytame Vilniaus miesto plane matome dar neužstatytą teritoriją. XVIII a. pabaigos–XIX a. planuose jau vaizduojami gyvenamieji namai ir pagalbiniai statiniai. Dabartinis sklypo užstatymo vaizdas pradėjo formuotis XX a. pradžioje plečiant prekybos zoną, statant prekybos eilių pastatus. Bazilijonų g. 3 sklypą archeologai tyrinėjo 2010–2021 m. 2010 m. – L. Girlevičius (*ATL 2010 metais*, 2011, p. 399–401), 2012 m. – D. Antropikaitė (*ATL 2012 metais*, 2013, p. 455, 456), 2014 m. – L. Kvizikevičius (*ATL 2014 metais*, 2015, p. 412–417), 2015 m. – P. Vutkin (*ATL 2015 metais*, 2016, p. 554, 252). Artimiausioje aplinkoje sklype didžiausios apimties archeologiniai tyrimai vyko 2019–2021 m. Tuomet sklype archeologinius tyrimus atliko A. Kalėjus (*ATL 2019 metais*, 2020, p. 333–336). Žvalgomųjų tyrimų metu ištirti penki 2x1,5 m dydžio (15 m^2) šurfai, detaliai ištirtas 701,75 m^2 plotas. Nustatyta, kad bendras XVII–XXI a. datuoto kultūrinio sluoksnio storis siekia 0,8–3,85 m. Tyrimų metu surastas 421 ypatusis radinys, iš jų 274 XVI–XIX a. monetos, 29 XVII–XIX a. švininės prekių plombos, taip pat 12789 1437 XVI–XVIII a. buitinės ir statybinės keramikos, stiklo dirbiniai ir jų fragmentai. 2021 m. archeologinius tyrimus sklype atliko T. Bajarūnas. (*ATL 2021 metais*, 2022, p. 420–424). Tirtos dvi

2 pav. Perkasoje 8A aptiktas auksinis olandiškas dukatas. D. Jovaišo nuotr.

Fig. 2. Golden Dutch ducat found in Trench 8A.

236 m² ir 109 m² dydžio perkasos. Iki įžemio ištirtas bendras 233 m² plotas, 112 m² dydžio plote detalieji tyrimai atlikti ne iki galo. Tyrimų metu aptikta XVII a. datuojamų grindinio fragmentų ir 1904 m. statytų prekybos eilių pastatų mūrų, buvusio sklypo užstatymo liekanų. Kasinėjimų metu aptikta daug buitinės keramikos fragmentų. Aptikti radiniai datuoti XVII–XX a.

2022 m. tyrimų metu buvo baigtos tirti 2021 m. pradėtos perkasos, taip pat sklypo PV ir PR dalyse bei Bazilijonų gatvėje ištirtos kelios naujos perkasos, žvalgytos inžinerinių tinklų įrengimo ir renovacijos vietos (1 pav.). Perkasose fiksuoti stori XIX–XX a. datuojami supiltiniai 1,5 m, vietomis iki 2 m, storio tamsaus grunto, žvyro ir griuvenų kultūriniai sluoksniai, po kuriais atidengti XVI–XVIII a. datuojami 0,8–1 m storio tamsaus grunto ir griuvenų horizontai – archeologinis sluoksnis. Įžemis sklypo PV dalyje pasiektas 3–3,2 m gylyje, sklypo ŠR dalyje 3,3–3,5 m gylyje. Tyrimų metu surinkta daug archeologinių radinių: XVII–XVIII a. datuojamų glazūruotų koklių fragmentų, buitinės keramikos šukių, rasta nemažai metalinių dirbinių, iš jų gausiausiai – Jono Kazimiero šilingų. Perkasose archeologiniame sluoksnyje surinkta daug gyvūnų kaulų. Perkasos 8A tamsiai pilko grunto ir griuvenų sluoksnyje aptiktas auksinis 1607 m. olandiškas dukatas (2 pav.). Perkasose 5, 7 rastos degusio medinio pastato liekanos. Perkasos 7 ŠR dalyje aptiktos XIX a. viduriu–pabaiga datuotos pastato rūsio liekanos

3 pav. Perkasoje 7 aptikta XIX a. vidurio–pabaigos pastato rūsio liekanų (laiptų, sienų fragmentų). D. Jovaišo nuotr.

Fig. 3. Mid- to late-19th-century cellar fragments (stairs, wall fragments) unearthed in Trench 7.

4 pav. Perkasoje 9 aptikta sugriautų, sudegusių pastatų, grindų, pamatų ir buvusių pastatų molinių aslų liekanų. D. Jovaišo nuotr.

Fig. 4. Remains of demolished and burnt buildings found in Trench 9, including floors, foundations, and clay floor fragments.

(laiptų, sienų fragmentai) (3 pav.). Perkasoje 8A po supiltinio 1–1,2 storio grunto sluoksniais atidengtos XIX a. datuojamų prekybos eilių pastato mūro sienos liekanos. Perkasoje 9 po storais supiltinio grunto ir griuvenų sluoksniais

5 pav. Vieno iš perkasoje 9 aptiktų šulinių liekanos tyrimų metu. D. Jovaišo nuotr.

Fig. 5. In-situ fragments of one of the wells found in Trench 9.

aptiktos XVIII a. datuojamos sugriautų ir sudegusių pastatų liekanos (4 pav.): grindų, pamatų ir buvusių pastatų molinių aslų liekanos, dviejų XVIII a. datuojamų iš lentų rėstų šulinių liekanos (5 pav.). Tyrimai atlikti ir netoli Vilniaus miesto gynybinės sienos Aušros vartų. Renovuojant senus vandentiekio vamzdžius, suprojektuotoje naujų vandentiekio vamzdžių vietoje ištirta nedidelė perkasa 11. Tyrimų metu senų komunikacijų neperkastoje vietoje aptiktas XVII a. akmenų grindinio fragmentas. Perkasos V dalyje 2,4 m gylyje atidengtas XVII a. datuojamos Vilniaus gynybinę sieną su priešais Aušros vartus buvusiu bokštu, dar vadinamu „rurmusu" jungusios sienos liekanos – kalkių skiediniu rištas akmenų ir plytų mūras. Iš šulinių ir į įžemį įgilintų objektų krosnies užpildo archeobotaniniams tyrimams atlikti paimta grunto mėginių. Aptikti radiniai perduoti LNM.

2022–2023 m. vykę tyrimai suteikė naujų duomenų apie Aušros vartų priemiestyje XVIII ir XIX a. buvusį užstatymą, jo raidos ypatumus. Tyrimai šiame objekte tęsiami ir 2023 m.

3 Bazilijonų Street

In 2022–2023, detailed excavations were carried out at 3 Bazilijonų St. and its surroundings, situated in the historical suburb of the Gates of Dawn in Vilnius, covering an area of 774 m^2 (Fig. 1). Archaeological layers ranging from the 16th to the 20th centuries were recorded and investigated. A large quantity of archaeological finds dating back to the 17th and 18th centuries was found, mostly comprised of fragments of household pottery and stove tiles, as well as animal bones and metal artefacts consisting mostly of 17th-century coins (Fig. 2). During the survey of the areas where the engineering networks were being installed (69 m^2 total), 19th- and 20th-century fills were recorded. The detailed excavation revealed fragments of antique structures: the remains of brick and wooden buildings dating from the 18th to the 20th centuries (Figs. 3, 4); and the remains of two 18th-century wells lined with wooden planks (Fig. 5). The research carried out in 2022–2023 provided new insights into the 18th- and 19th-century build-up and development of the suburb in the S part of Vilnius Old Town.

Dovydas Jovaišas, Linas Girlevičius

Žvalgymai Bokšto ir Subačiaus gatvėse

2022 m. birželį–rugsėjį TO atliko žvalgymus Vilniaus senamiesčio R dalyje netoli Vilniaus miesto gynybinės sienos liekanų ir bastėjos. Žvalgymai vyko Subačiaus, Bokšto, Šv. Kazimiero ir O. Šimaitės gatvėse, iškeliamų, rekonstruojamų elektros įrenginių iš pastato Maironio g. 27A, Vilniuje, vietose. Žvalgymai buvo atliekami kasamų tranšėjų elektros kabelinėms linijoms vietose, ilgiausios jų atkarpos –